

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 321
אייר תשפ"ב

אינו מומלץ כיום, למרות שיתכן שהוא מצמצם את הבעיה שהחוט נקרע, אבל כאשר הוא נקרע יש בעיה כפולה ומכופלת.

עמודי התאורה עם שני כנפיים והחוט יושב באמצע

בהמשך הסיוור עברנו בעירוב של עיר אחרת שבה השתמשו גם בהרבה עמודי תאורה מסוג אחר, שיש בה שתי תאורות בראש כל עמוד, והן יוצאות בשתי זרועות מתעגלות כמו כנפיים. בעמוד כזה יש פתרון קל, להניח את החוט בשקע שבין שתי הכנפיים, ויוצא שהוא מכוון כנגד העמוד העומד בקרקע [אם העמוד ישר]. אבל בזה יש נידון הלכתי, על פי דברי המשנ"ב (סי' ס"ב ס"ק ס"ד) שהביא את דברי הפמ"ג באופן שחקק בראש העמוד כדרך שעושים האומנים בעמודי עץ של פרגולה, והניח את החוט בתוך החקק, מסתפק הפמ"ג שמה זה לא נקרא שהחוט מעל כל העמוד, כי העמוד ממשיך בצדדים למעלה מגובה החוט, ומצדד להחמיר. לפי"ו נראה שגם בעמודי התאורה האלו יש בעיה, כיון שזרועות ממשיכות למעלה והחוט נמצא בחקק, אמנם החזו"א חולק ומתיר את החקק,

אבל לדעת הפמ"ג והמשנ"ב יש להחמיר. אך יתכן שיש לחלק בין המקרה של המשנ"ב לעמודי התאורה, כי במקרה של המשנ"ב מדובר בעמוד עצמו שממשיך למעלה, משא"כ בעמודי התאורה זה בדרך כלל חלק נפרד שמלבישים על העמוד, וא"כ יש מקום לומר שהעמוד כולו הסתיים מתחת החוט, ומה שממשיך זה חפץ אחר של מנורות שמונח על העמוד.

גם כשהכל נראה אותו דבר שינוי קטן יכול לפסול

יחד עם הנידון הזה, למדנו עוד דבר חשוב מהנסיון שרכש מוקד העירוב בבדיקת עירובים ברחבי הארץ. יש מקרים שמחוסר שימת לב קושרים את החוט בשינוי קטן, במצב שהעובד לא חושב שיש בו שינוי כלל, זה ממש אותו דבר, החוט קשור בראש כמו תמיד, אבל למי שיודע את הפרקטיקה שבהלכות זה הבדל בין כשר לפסול ח"ו. הנה צורת הקשירה בעמודי תאורה כה גבוהים היא בעזרת מנוף, והאדם שעומד במנוף כורך את החוט סביב לזרוע של אחת המנורות, וכאן צריך לשים לב שיקשור את החוט דוקא מכוון תוך החקק, דהיינו להביא את החוט מהצד העליון ולהניחו בתוך החקק, אבל אם יקשור את החוט מסביב לעמוד, הוא בודאי יהיה פסול. כמו כן אם יקשור את החוט ויסובב אותו, ולאחר הסיבוב יכניס אותו לחקק, גם כן יהיה פסול, כי החיבור שבו נושק החוט לעמוד הוא מהצד. ואע"פ שגם אחרי הסיבוב זה המשך של החוט, אבל בעירוב החוט אינו ענין של חיבור זרם חשמל וכדומה, שהעיקר שיתחבר בסוף, אלא הוא משמש כמשקוף, המשקוף הוא הקנה השוכב על חלל הפתח, ולאחר שנגמר חלל הפתח אין לו צורת משקוף, אלא חוט בעלמא. לכן חייבים שהפגישה הראשונה של החוט עם העמוד תהיה מעל העמוד, ולא מהצד.

מתוך כמה עשרות עמודי תאורה ששימשו את העירוב, ראינו באחד מהם שהחוט לא היה במקום הנכון, אלא הגיע אל העמוד בצד של הזרוע ולא בתוך החקק. דבר כזה הרי פוסל את העירוב. במקרה זה היה עוד קו של גבול עירוב נוסף שיכול לשמש במקומו, אבל למדנו כאן דבר חשוב, א. שינוי קטן יכול לפסול. ב. לפעמים אומרים במבט כללי שהכל נראה אותו דבר, ומסתבר שמי שעשה יודע מה לעשות, וא"כ לא צריך לעבור יסודי על כל עמוד. אבל באמת צריך לבדוק כל עמוד ועמוד שהוא נעשה כדיו, ולא תללות בהסתברות שאינה מאושרת על ידי ומומה שמוכר בהלכה.

השלמת גדר בין העמוד לתל המתלקט

נביא כאן עוד ענין הלכתי נוסף מבין הדברים שלמדנו בסיוור זה, היו שני מקומות שהשתמשו לגבול העירוב בחומה אלכסונית [נטויה] של הגשה, ועמודי העירוב עמדו למרגלות החומה. והנה החומה כשרה מדין תל המתלקט (משנ"ב סי' שמי"ה סק"ה), שאפילו שאינה זקופה ממש ואפשר

התרחבות רבה בפעילות בימי ניסן לחיזוק מערכות העירובים

בימי חודש ניסן, היתה פעילות רבה במוקד העירוב, למרות הטירדות במצוות החג ובצרכי בני המשפחה, היו הרבה אברכים מלומדי השיעורים שהשתתפו בעשיית עירובים ובעריכת בדיקות במגוון מקומות. תקצר היריעה מלהכיל ולסקר את הדברים, ובמיוחד כעת לאחר שהציבור נרתם לסייע להגדיל את הפעילות מתוך שליחות קודש של "עירובין זה לזה", יצאנו בכוחות מתגברים להכשיר עוד מקומות ולעדכן מידע על מנת לספק לציבור את צרכיו, ובס"ד זכינו להתקדמות גדולה ורחבה שא"ה תורגש במהלך הדברים, ואכמ"ל. אולם נבחר כאן כמה דברים מתוכם ונבאר אותם עם הלכותיהם, על מנת להחכים וללמוד עוד מתורת העירובין בהתאם למציאות בת ימינו.

סיוור בימי חוה"מ ללימוד כשרות העירובים

באחד מימי חול המועד נערך סיוור מיוחד לקבוצת אברכים, ובו עברנו על פני קטעים של כמה עירובים, הסיוור התחיל בעירוב השכונתי בבני ברק, והמשיך בעירוב העירוני של בני ברק, והמשיך בהליכה רגלית לראות גם קטע מהעירוב של פתח תקוה, והסתיים בעירוב של גבעת שמואל. בכל מקום ראינו צורות חדשות של הלכות רבות, עם הפתרונות שנעשו במסירות על ידי העוסקים במצוה, וגם ראינו דברים שאין להם פתרון טוב. בעירובין יש דבר מיוחד, שבכל עירוב מגלים נידון חדש, וציוור למקרה נוסף שדורש שימת לב, והסיוור הוא חזרה לימודית ועיונית של ההלכות, למי שלמד ויודע על מה להסתכל בהם.

עמודי התאורה החדשים משמשים לעירוב העירוני

בין הדברים שראינו היה הנושא של השתמשות של העירוב בעמודי התאורה. ברחוב זבוטינסקי בבני ברק עשו בתקופה האחרונה עמודי תאורה חדשים [בעקבות עבודות הרכבת], והאחראי ניצל אותם לעירוב, ובמקום להעמיד עמודי עירוב סטנדרטים, הוא חיבר מעל העמוד שני ברגים או ברזלים קטנים, וקשר את החוט מעליהם. לא בכל עמוד תאורה אפשר לעשות זאת, כי יש עמודים שהמנורה בראשם ואי אפשר להניח את החוט עליהם, וכן יש עמודים שמתעגלים בחלק העליון וגם בהם לא ניתן לקשור במקום שייחשב שנמצא על גבי העמוד, אבל העמודים שנעשו בבני ברק התאימו לעירוב מאוד, כי הם בנויים בסגנון שעומד ישר עד גובה כתשעה מטרים, ואחר כך מתכופף ישר בזווית של תשעים מעלות, יוצא שאפשר לקשור את החוט מעל הכיפוף ויש תחתיו עמוד ישר עד הקרקע.

עמודי תאורה בסגנון חדש שהחוט מנעליהם

פתרון כזה נראה מצוין, כי העמודים האלו חזקים הרבה יותר מעמודי העירוב, וגם לא יפגעו בהם ולא יתעקמו, [אמנם בערבון מוגבל, כפי שניתן לראות ברחובות עמודי תאורה שהתעקמו מתאונות], וגם החוט לא יקרע ממשאיות כי הוא גבוה מאוד כמעט שלש קומות. אבל יש לציין שהפתרון אינו מומלץ כל כך, כיון שגם בזה יש מקרים שהחוט נקרע, ואמנם זה רק לעיתים רחוקות, אבל באותם עיתים אין לאחראי המצוי דרך שאפשר לתקן את החוט, כי אינו יכול להגיע לגובה של ראש העמוד, אף לא בעזרת המקל המיוחד לכך, אלא צריך מנוף של חברת החשמל שיבוא במיוחד, שזה דורש שיהיה לעיריה מנוף זמין למקרה של תקלה, וכיום לרוב העיריות אין מנוף, אלא העבודות הן ע"י קבלן חיצוני, והוא לא יגיע לעבודות חדשות ללא תשלום הוגן. במקרים אלו האחראי קושר את החוט באמצע העמוד, ואז החוט מן הצד ואינו כשר, וכדי להכשירו מעמיד קרש שישמש לחי, ובהרבה מקרים הקרש אינו מכוון כנגד החוט מחמת טעויות באומדן הנכון. לכן פתרון זה

העליון ניכר בצורתו שהוא תוספת מחמת שמשנה זוית, י"ל שאינו המשך של העמוד, וכיון שהחוט נמצא מעל כל העמוד הישר, הרי זה כשר גם לדעת המשנ"ב. והדבר צריך הכרע. [על מנת לצאת מחשש זה, ניתן להוסיף לפניו לחי מכוון תחת החוט, וזה יועיל גם לענין דנגוד החוט בעמוד צר, וגם לעקמימות שיש בו מחמת העבודות שנעשו לידן].

השקעה בקידום עירובים בישובים לתועלת הציבור

במחלקה של מוקד העירוב לקידום עירובים בישובים שמתארחים בהם בני התורה, הוחלט להשקיע מקופת העירוב לתקן עוד כמה ישובים, גם כאשר אין סיוע מהישוב, לאחר שכעת יש בידינו קצת יכולת לתת בזכות תרומת הציבור בקמפיין "עירובין זה לזה". אחד מהישובים שהשקענו בהם כעת הוא הישוב יד בנימין, שנמצא סמוך לישוב בית חלקיה, בישוב זה יגדר טובה סביב לישוב, אלא שבפתח הראשי הם סמכו על השער שיחשב כמחיצה אף ללא צורת הפתח. בדין זה נחלקו

השקעה בעירובי הישובים יהודי ברמת טובה

האחרונים, ויש כמה אחרונים (רע"א והחת"ס) שנקטו שהשער יחשב כפתח אף ללא צורת הפתח [עמודים ומשקוף], ואינו פירצה אף כשהוא פתוח, אבל החיי אדם אוסר, והפמ"ג מסתפק, והחזו"א כתב שאין להקל בזה, וכן פטט המנהג לתקן צרת הפתח בכל שערי הישובים, ולא להסתמך על שער לבד.

שער שאין בו צורת הפתח, ובאופן שגם בסגירתו נשאר מרחק

[בשער הזה יש עוד דבר מעניין, שיתכן שהשער לא יועיל לכו"ע, כיון שמדובר בכביש רחב מאוד, ולכן השער בנוי משני חלקים, שכל חלק סוגר רק צד אחד, ואינם מקבילים אחד לשני, וגם כששניהם סגורים נשאר כמטר וחצי של מעבר פתוח. בצורה כזו שגם כשהשער סגור אינו סוגר את כל הפתח, ודאי שאינו כמחיצה ופתח, ובפרט שאין השערים זה כנגד זה שגם מדין עומד מרובה נחשב הפירצה לקרן זוית]. ולמעשה המועצה עשתה שם צורת הפתח, עם שני עמודי עירוב, שע"ז לא צריך להסתמך על השערים, והשערים בכל זאת מוסיפים לענין ביטול דין רשות הרבים. בתקופת חודש אב התגלתה בעיה בכשרות העמודים, מחמת שינוי שחל בגדרות הסמוכות, ומוקד העירוב עורר את הדבר לאנשי המועצה ותיקנו את העמודים והעמידו אותם בצורה אחרת, אלא שעדיין הם היו בסגנון העירובים העירוניים ללא לחיים, וכעת נוסף גם ההידור הזה לתועלת התושבים והאורחים הנמצאים מידי שבת ונהנים מעירוב מהודר. [מחובתינו לציין שהפיקוח על העירוב הוא בידי המועצה, ואין למוקד העירוב פיקוח שבועי על כל העירוב].

צורת הפתח שהותקנה לפני השער

במוקד העירוב שוקדים על סידור ישובים נוספים שיעמדו ברמת כשרות מהודרת לקראת ימי הקיץ הבעל"ט, ניתן להתעדכן בקו של המענה ההלכתי של מוקד העירוב. ומי שמעוניין לזכות בתיקון של ישוב מסוים לזכותו ולזכות קרובי משפחתו, שיפנה בהקדם למוקד העירוב.

אך אני יכול לדעת איך עושים עירוב, אם אין לי מושגים כלל? מה אני יכול לעשות כדי להבין על מה אני סומך כשאני מטלטל? איפה אפשר ללמוד את ההלכות האקטואליות שאין עליהם משנ"ב?

השבוע הפתרון בידיים שלך

עם קצת השקעה פעם בשבוע, תצליח!

עכשיו נפתחות קבוצות חדשות של השיעורים המרתקים "עירובין למעשה שע"י מוקד העירוב"

נצל את ההזדמנות והצטרף עכשיו בטל'

055-678-3323

המסגרות החדשות מתקיימות בשעות הערב:

בירושלים - ימי ראשון / בעמנואל - ימי שני

במודיעין עילית - ימי שלישי / בבני ברק - ימי רביעי

הבא גם את ההברותא שלך וקבל הנחה 10%

בבני ברק נפתחת קבוצה נוספת של לימוד הישובי התחומין

הלכה למעשה בשילוב מפות ומדידות אלקטרוניות

לעלות עליה, אבל כיון שיש בה שיפוע תלול שעולה י' טפחים בתוך ד' אמות, נחשב למחיצה כשרה. אבל נשאר פירצה בין העמוד של העירוב [שהוא סוף צורת הפתח] לבין המחיצה, למרות שהעמוד קרוב לתחתית החומה, משום שאין לחומה דין מחיצה בחלק התחתון, אלא רק כאשר מגיעה לגובה י' טפחים, והחלק הגבוה רחוק מן העמוד. לכן צריך באופנים אלו להוסיף גדר שתשמש מחיצה לסגור עד המקום שבו השיפוע מגיע לגובה י' טפחים, וכך ראינו שעשו בעירוב הזה, שהוסיפו ברזלים חזקים שביניהם הרווח פחות מג' טפחים, והם סותמים את הפירצה.

אי אפשר לצרף את גובה השיפוע לשיעור גובה המחיצה

אלא שעדיין יש לדון בפתרון שעשו כאן, האם הוא מספיק, כיון שעשו את המחיצה המשלימה כעין משולש, כלומר שלא כל אורך המחיצה הוא גובה י' טפחים, אלא קרוב לעמוד יש בה גובה י', ובהמשך השיפוע אין בה גובה י', אלא רק משלים מעל השיפוע עד היכן שאם תמדוד מלמטה יהיה י', אבל באמת נראה שזה לא מספיק, כי את המחיצה הזו לא מודדים מלמטה, אלא מהקרע המשופעת, ואע"פ שהשיפוע הוא תחילת מחיצה, וביאור הדבר בארנו בשיעורי העירובין למעשה, והוא יסוד גדול אך הוא קצת עמוק מלהסבירו כאן, ומ"מ אכתוב את יסוד הדבר, שהצד המשופע שנחשב מחיצה, הוא רוח אחרת מהמחיצה שמשלימה מהעמוד אל השיפוע, כגון אם השיפוע גודר בין הקרקע התחתונה לקרקע העליונה ביו צפון לדרום, הרי המחיצה המשלימה באה לגדור ולהבדיל את המקום שמעל הקרקע המשופעת בין מזרח למערב, וא"כ אי אפשר שהחצי המשופע ישלים מחיצה לרוח אחרת, [כי הוא הקרקע בחלק הזה].

גדר שסוגרת בין העמוד לתל, ועל התל נמוכה מו

לפ"ז לא מספיק לעשות מחיצה כמשולש, אלא צריך שבכל האורך יהיה גובה י' טפחים. אמנם יש מקום להכשיר את התיקון הזה בחלק מהמקרים, כאשר יש עומד מרובה על הפרוץ, וי"ל שלענין זה אפשר לצרף גם את המחיצה של צורת הפתח עצמה, שהיא גם נחשבת כעומד, כמבואר בבה"ל (סי' שס"ג ס"ו ומשנ"ב ס"ק כ"ג), אלא שצריך שבסמוך לצורת הפתח לא תהיה פירצה, ולכן מספיק אם בחלק הראשון הסמוך לעמוד יש גובה י' טפחים הרי השאר נידון בעומד מרובה. וצ"ע איזה אורך צריך שיהיה במחיצה זו ואכמ"ל].

האם חוט שקשור על עמוד גדר מכופף דומה לחוט בחקק

באחד מהימים של ערב פסח, ביקרנו גם במושב אור הגנוז, על מנת לעדכן את המידע על מצב העירוב ודרכת כשרותו. בישוב זה עיקר השאלה מחמת שטחי הקוצים הגדלים בקצוות הישוב והם כלולים בהיקף העירוב, וכידוע מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל היה מורה שהם אוסרים, כאשר הם במצב שאדם לא יעבור דרכם באופן רגיל. כיון שהדבר משתנה בין תקופות השנה, אנו משתדלים לעקוב על כך ולציין לשואלים מה המצב הנתון באותה תקופה.

בביקור שנערך בערב פסח שמנו לב לפירצה של כעשרה מטרים שנהייה בגדר, והאחראי במקום שם לב לכך, ועשה בה צורת הפתח על ידי עמודי הגדר עצמה. במקרה זה העמודים היו עם תוספת שיוצאת באלכסון, כמו שעושים בגדרות של המתחמים ובגדרות הביטחון החדשות, דהיינו העמוד עולה ישר כשני מטרים, ואחר כך פונה החוצה, ועליו מחברים את הרשתות והנה אי אפשר לשים את החוט בקצה העליון של העמוד הנוטה באלכסון, כיון שלעירוב אנו צריכים שהחוט יהיה מעל החלק הזקוף ישר, [ואף במקום שמקילים לסמוך גם על עמוד נוטה, מ"מ היינו דוקא כשכולו נוטה והולך בקו ישר, שמגדירים את החוט שיושב על ראשו כיושב על תחתיתו, אבל באופן כזה שיש שינוי זוית באמצע העמוד, אין להקל בו].

חוט קשור לבורג כנגד החלק העמוד, ולא בנוטה

אבל יש אפשרות לחבר את החוט מעל החלק העמוד, בנקודה שבה נוטה החלק האלכסוני. אמנם בקשירה בלבד החוט יחליק במשך הזמן ויפסל, לכן האחראי הכניס בורג מעל הסיבוב, וכך קשר את החוט מכוון מעל החלק הזקוף שבעמוד. אלא שיש לדון בצורה זו ע"פ דברי המשנ"ב הנ"ל בדין חקק, שהפמ"ג והמשנ"ב נקטו שאם העמוד ממשיך ועולה מעל גובה החוט, יש בזה חשש של צורת הפתח מן הצד, אפילו שהחוט יושב בחקק מעל העמוד. וא"כ גם בזה הרי העמוד ממשיך כלפי מעלה מעל גובה החוט. אבל יתכן לומר שכאן המשנ"ב יודה להתיר, כיון שהחלק